

Viltstammar i balans

Ulf Rosander

SAMMANFATTNING TRÄFFAR STEG 2 ÄFG

PROJEKTSAMMANSTÄLLNING

RAPPORTDATUM	PROJEKTNAMN	FÖRBEREDD AV
13 juni 2019	Viltstammar i balans2.0	Ulf Rosander

DELTAGARE

Karlskrona	2019-04-09	14 deltagare
Jönköping	2019-04-10	28 deltagare
Växjö	2019-04-11	15 deltagare
Frödinge	2019-05-02	28 deltagare
Vrigstad	2019-05-22	18 deltagare

SAMMANSTÄLLNING AV SVAR

Sammanfattning

Träffarna i steg två har sammantaget visat på ett stort engagemang hos de som deltagit. Vi har fått en hel del positiv respons. Störst utbyte och diskussioner har det varit där vi har haft deltagare från olika län som deltagit. Vid varje träff har deltagarna delats upp i grupper om 4-6 deltagare. Vi har försökt att blanda grupperna. Varje grupp har då haft en handledare från de deltagande organisationerna. Frågorna bifogas separat men sammanfattas i redovisningen nedan.

Fråga 1

" Vid avstämning av avskjutning i förhållande till mål i ert ÄFO efter en månads jakt ser ni att ni ligger ca 20% lägre i avskjutningen än vid motsvarande tidpunkt de tidigare två åren. ...

Vilka orsaker kan finnas till en så stor avvikelse?

Vilka rekommendationer kommer ni att ge till era skötselområden?

Finns det några andra åtgärder ni kan tänka er att vidta i denna situation?"

Förslag fanns på att det kanske finns andra avskjutningsregler detta år eller att tilldelningen förändrats. Flera hade som förslag att träffa skötselområdena och ha ett avstämningsmöte. Det fanns även de som sa sig vilja ha mer information för att kunna dra några slutsatser. Det kan även finnas skillnader i antalet obstimmar. Andra anser att det kan vara en påverkan i väderbetingelse.

Flera deltagare har betonat vikten av dialog. Det diskuterades även att titta på hur fördelningen av obsarna har varit mellan kalvar och vuxna älgar. Just försämrade reproduktion är också ett vanligt svar. Även eftersläpning i rapportering förekom samt senareläggning av jaktstart. Flera förslag som åtgärder att kontakta samtliga ÄSO, titta närmare på om det fanns specifika områden som avvek. DE flesta ansåg att planerna inte skulle revideras utan man från ÄFG skulle komma med förslag till de ÄSO som avvek mest. Avlysningsjakt var det förslag som de flesta föreslog. Ökad kommunikation och kanske tidigare avstämningar för att kunna reagera snabbare, var också förslag på åtgärder. De allra flesta ville vidta någon form av åtgärd och enbart någon enstaka grupp ansåg det var bäst att avvakta.

Fråga 2

"I er älgförvaltningsgrupp så har ni precis fått en ny älgförvaltningsplan beslutad. Alla i gruppen var överens och samtliga representanter för älgskötselområdena deltog vid samrådet och hade inget att invända. Er avskjutningsplan för kommande jaktår ser ut så här:

Handjur	Hondjur	Kalvar	Totalt
92	81	173	346

Men då ni får in era älgskötselplaner inklusive övriga jaktområdets avskjutningsplaner så hamnar ni enligt följande:

Handjur	Hondjur	Kalvar	Totalt
61	65	149	275

Hur hanterar ni denna situation och vilka åtgärder vidtar ni?"

Samtliga grupper har varit överens om att det är avskjutningen enligt förvaltningsplanen som är det som ska gälla. Många sökte orsaker till hur det kan blivit så och föreslog att skötselplanerna kanske inte ligger i synk med förvaltningsplanen. Det förslogs även att det kan varit så att ett ÄSO kanske hade ett förslag till en plan, men inte fick den beslutad och blev överkörda på sitt eget möte. Sammantaget föreslog de flesta kommunikation och ett nytt samrådsmöte med samtliga skötselområde, alternativt de som flera mest. Flera påtalade även att man troligen misslyckats i sitt samråd med ÄSO.

Fråga 3

"Ni har i ert förvaltningsområde under flera år vid upprepade tillfällen påmint era skötselområden om vikten av att de ska nå sina avskjutningsmål.

Ni har trots detta ett område som inte verkar att lyckas så bra.

Då ni gör en årlig avstämning efter jakten så ser ni de, trots påminnelser, inte lyckats nå sina avskjutningsmål. Deras tidigare målluppfyllnad ser ut enligt följande:

Hur väljer ni att gå vidare med detta skötselområde?

Vilka åtgärder anser ni är lämpliga för förvaltningsgruppen och skötselområdet att vidta?"

Sammantaget så var alla eniga om att troligen så är det en felaktig skötselplan. Det föreslogs att man från ÄFG ska hjälpa ÄSO att få bättre underlag och hjälpa dem med sin plan. Där skulle man kunna införa spillningsinventering för bättre underlag, jämföra med intilliggande områden. Det fanns även förslag att det kunde bero på avskjutningsregler som omöjliggjorde målluppfyllnad och

att man skulle fördjupa sig i vilka regler lagen i området kan tänkas ha. Andra alternativ var att dela ut fler älgar än plan eller avlysning i november.

Fråga 4

"Ni är en ganska nytillsatt älgförvaltningsgrupp. Gruppen består av 2 kvinnor och 4 män. Under era två första möten så använder en manlig ledamot uttryck som "Det förstår du väl, lilla vän" och "avbryter ofta då någon av kvinnorna kommer med förslag eller synpunkter.

Han kommer också med kommentarer som att "den som inte jagar har inget i en sådan här grupp att göra" och "de som inte har egen skog begriper inte något om detta ändå".

Inför nästa möte meddelar en av ledamöterna förhinder till mötet då vederbörande upplever dessa kommentarer som väldigt jobbiga.

Hur anser ni i er grupp att en sådan situation ska hanteras?

Vem anser ni har skyldigheten att ta tag i problem av detta slag i en älgförvaltningsgrupp?"

Denna fråga använde vi till samtliga grupper på samtliga ställen för att lyfta vikten av hantering av missförhållande och bemötande i älgförvaltningsgrupperna. Samtliga grupper har varit eniga om att detta absolut inte är acceptabelt. Däremot har man haft lite olika syn på hur och vem som ska hantera det och har ansvaret. Majoriteten ansåg att det är hela gruppens ansvar medan andra ansåg det var ordförande eller länsstyrelsen som skulle ta tag i frågan. Hur frågan ska hanteras har varierat en del Vissa föreslog att ta upp det på ett mjuktsätt som första steg och därefter gå vidare om ändring inte sker. Majoriteten var för att ta upp det direkt och tydligt med vederbörande. Här ansåg de flesta det var ordförandes roll att göra detta. Det förekom även någon som nämnde att de som drabbades skulle ta upp problemet med Länsstyrelsen. Någon grupp ansåg att vederbörande omedelbart skulle få lämna mötet med direktiv om att ställa sin plats till förfogande. Det nämndes även att påtala problemet med nominerande organisation till den som inte sköter sig och att det yttrest fanns möjlighet för länsstyrelsen att upphäva sitt förordnande. Det bör även nämnas att det finns en överenskommelse mellan olika organisationer om att betöma varandra korrekt och med respekt Andra förslag var utbildning till nya ledamöter, förhållningsregler för gruppens arbete med mera. Sammantagaet var det i många fall ganska tydliga åsikter om att sådant betende inte är acceptabelt och ska hanteras direkt. Det är däremot oklart om vem som är ansvarig för arbetsmiljön i juridiskt mening.

Fråga 5

"Vid granskning av en älgskötselplan hanterar er älgförvaltningsgrupp frågan om hur skadeutvecklingen på tall i älgförvaltningsplanen ska kunna nås. I er förvaltningsplanplan och i de övergripande riktlinjerna är målet max 5% årsskadade tallstammar.

I ert förvaltningsområde har ni följande siffor de senaste åren:

	Andel skadade tallar
2018/2019	8,40%
2017/2018	10,30%
2016/2017	15,40%

Det aktuella skötselområdet utgör ungefär 35% av ert hela förvaltningsområde. I sin skötselplan har de valt att öka tätheten från 6,0 till 8,0 älgar per 1000 hektar under de kommande tre åren.

Enligt ordförande i skötselområdet så är samtliga i området överens om ökningen och inga markägare har framfört några synpunkter om betesskador.

Hur ser ni på relationen mellan älgskötselplan, älgförvaltningsplan och regional förvaltningsplan?

Vad finns det för skäl att tillstyrka eller avstyrka planen?

Om ni inte anser att planen kan tillstyrkas, hur kommunicerar ni frågan vidare med skötselområdet?"

Här var de flesta överens om att förvaltningsplanen är rådande. Men det fanns de som ansåg att de övergripande riktlinjerna ska vara det som ska styra både skötselplaner och förvaltningsplaner. Deltagarna var i stort sett eniga om att det fanns en dålig överensstämmelse mellan planerna och att planen inte skulle tillstyrkas. Endast en grupp ansåg att planen kanske kunde godkännas, om det fanns tillräckligt god motivering och inventering om varför deras plan ska tillstyrkas. Samtliga var inne på att ta en diskussion med skötselområdet i fråga och resonera sig fram gemensamt till en ändring. Åtgärder som utbildning om inventeringar kom också på förslag som framtida åtgärder.

Fråga 6

" Anser ni att skötselområdet ska avregistreras? Vilka skäl talar för och vilka talar emot?"

Vilka andra åtgärder kan ni som förvaltningsgrupp framföra eller rekommendera till skötselområdet?"

Skötselområdet har även lämnat in en ny plan för kommande treårsperiod, med samma bedömning av stammen, samma mål och med samma avskjutning. Tillstyrker ni den? Vilka skäl talar för och vilka talar emot?"

Om ni inte tillstyrker den, hur agerar ni då mot skötselområdet "

Samtliga var överens om att det inte var en bra ide att avregistrera området som inte nådde sina mål. Motiveringen var att det kunde försämra samarbetet inom området och inte skulle leda till någon förbättring. Förslagen var däremot att man skulle styra upp tilldelningen bättre, befintliga restriktioner och föreslå kvotering, Majoriteten ansåg itne skötselplanen skulle godkännas utan man skulle ta en dialog med skötselområdet och lösa eventuella problem genom samråd med området.

Fråga 7

"Ett älgskötselområde inom älgförvaltningsområdet meddelar i augusti till ordföranden i gruppen att de inte tänker genomföra älgjakten enligt den beslutade avskjutningsplanen. De är oroliga för älgstammens kvalitativa utveckling och tänker därför inte fälla några vuxna älgar i årets jakt. De planerar att uppfylla det totala avskjutningsmålet men enbart genom kalvavskjutning. Det är en engångsåtgärd för älgjakten innevarande jaktår. Förslaget är beslutat på ett extra årsmöte genom omröstning, 7 av 10 jaktlag röstade för förslaget.

_Vad tror ni det kan ha för effekter på älgstammens utveckling?

Hur bedömer ni att åtgärden påverkar skadeläget i tallungskogarna inom älgskötselområdet?

Tycker ni att det finns ett tillräckligt förvaltningsstöd för att kräva att avskjutningen genomförs enligt den beslutade älgskötselplanen?

Vilka andra kanaler kan användas för att stoppa åtgärden?

Utifrån svaren i frågorna 1-4, anser ni att älgskötselområdets respektive älgförvaltningsområdets plan behöver revideras? Skötselområdet omfattar ca 20% av förvaltningsområdet.

Vilka sociala effekter ser ni som kan påverka samverkan inom skötselområdet och förvaltningsgruppen? "

Flera grupper hade åsikten att det skulle leda till högre kvalitet men en ökande älgstam. De antog även att skadorna på tallungskog skulle minska om planen följdes, med motiveringen att färre älgar skulle konkurrera om maten. Vilket kanske inte är helt korrekt, då vid samma avskjutning bör antalet kvarvarande älgar bli detsamma, men med en annan fördelning. De var även överens om att en sådan förändring inte är acceptabel att genomföra då avvikelserna mot förvaltningsplanen blir för stora. Man ansåg då att Länsstyrelsen borde ha mandat att stoppa en sådan sak. Fanns även förslag på att kanske det borde finnas nivåer för hur stor en avvikelse från plan får vara under ett år, för att kunna vidta åtgärder. Det fanns även en samstämmighet att förvaltningsplanen då skulle behöva revideras. De sociala effekterna kan vara att jaktlag lämna skötselområdet, förvaltningsgruppens kännetecken försvinner då de inte kan påverka och motivationen och vilja minskar.

Fråga 8

"...I de övergripande riktlinjerna för länet ska kalvikterna långsiktigt nå 65 kg och andelen kalvar per hondjur ska vara 0,8.

Av de föryngrade tallar som nått 5 m höjd ska 7 av 10 vara oskadade, RASE ska kunna vara trädbildande där de är naturligt förekommande och årligen uppkomna betesskador på tall ska inte överstiga 5%.

Vilka åtgärder anser ni vara viktiga i er nya förvaltningsplan?

Vilka rekommendationer ger ni till era skötselområden?

Hur motiverar ni era rekommendationer och hur ska ni följa upp dessa? "

Denna frågan speglar i många fall ett av de stora utmaningar hos de flesta förvaltningsgrupper. Flera var överens om att det är frågan om en situation med foderbrist. Dvs ett för högt betstryck. De flesta föreslog en ökad avskjutning på samtliga klövvilt. När det gäller älgar så föreslogs en hög kalvavskjutning och även en ökad avskjutning av hondjur för att minska stammen. Det föreslogs även att öka andelen tall, vilket då kan vara en åtgärd för att öka foder på långsikt. Även att röja rätt föreslogs vara en åtgärd. Vilket då är åtgärd för att öka fodertillgången på kort sikt. Däremot så finns underlag att vi idag inte röjer bort RASE. Någon grupp föreslog foderskapande åtgärder i ledningsgator och på andra ställen. Sammantaget så var de flesta överens om att öka andelen foder och minska betstrycket från samtliga hjortvilt.

Fråga 9

"Ett älgskötselområde har sedan införandet av det adaptiva älgförvaltningssystem medvetet sänkt älgstammen i området till en nivå som anses accepterad av både markägare och jägare..."

Det börjar grymtas ute i buskarna att det inte är lönt att jag älg och det kan misstänkas att jaktlagen inom skötselområdet börjar göra egna tolkningar för att försöka bevara kvaliteten och en älgstam på en nivå som man själva anser lämplig.

Vad kan älgförvaltningsgruppen göra för att motivera att avskjutningsmålen och planerna följs när ÄBIN visar att ståndortsanpassning har försämrats och att det på 76% av de magra markerna inte görs någon ståndortsanpassning?"

Denna fråga hamnade i diskussionen hur förvaltningsgruppen ska göra, generellt för att ge råd och stöd för skötselområdena att nå sina avskjutningsmål. Den fanns en samtämighet om att det behövs stöd från Länsstyrelsen att förvaltningsmålen gäller. Det är till stor del varje skötselområdes uppgift att verka för att målen nås. Resonemanget om att ökad tallandel måste även förklaras närmare för flera. Andelen tallplantor som säljs har ökar varje år under en ganska lång period, det utförs åtgärder för att stimulera ökad plantering av tall. Däremot så måsten man vara medveten om att plantera tall inte löser några problem med foder förrän om kanske 40-50 år. Det krävs även att man stöder de som platnerar tall och går in med åtgärder som t ex ökad avskjutning av övrig klövvilt, främja mer RASE, men även kanske ökad avskjutning av älg i ett första skede.

Fråga 10

"Sedan älgförvaltningssystemet trädde i kraft 2012 har man inom ert älgförvaltningsområde haft som mål att sänka älgstammen med hänvisning till de höga betesskadorna på tall enligt ÄBIN.

Vid start bedömde man vinterstammen till ca 8 älgar/1000 ha i vinterstam och efter två planperioder bedöms vinterstammen till 5 älgar/1000 ha i vinterstam, vilket också var målsättningen i ÄFO-planen. Minskningen och vinterstammens storlek bekräftas av älgobs och spillningsinventering.

Älgstammens kvalitet ligger under de mål man satt upp gällande kalvslaktvikter och reproduktion. Reproduktionen har ett glidande treårsmedelvärde på 0,55 kalvar per vuxet hondjur.

Kalvslaktvikterna har ett glidande treårsmedelvärde på 63 kg.

ÄBIN har under samma period visat på fortsatt höga och ökande betesskador på tall samtidigt som det går sämre för RASE i området.

Vilka orsaker kan finnas till att betesskadorna ökat samtidigt som älgstammen minskat?

Var kan ni hitta mer information som ger ytterligare kunskap om situationen i området?

Hur kan man hantera situationen i området på ett långsiktigt sätt som är gynnsamt för älgstammen och minskar skadorna?

Hur kan konkurrenskraften för RASE förbättras?"

Denna fråga behandlar bland annat påverkan av övrigt klövvilt, vilket de flesta var överens om. Det fanns även de som ansåg att situationen direkt berodde på låg andel tall på magra marker och även en obalans mellan fodertillgång och foderbehov. Många av deltagarna föreslog att man skulle använda sig av Viltdata och viltolycksstatistik för att få mer information om övriga klövviltsstammars utveckling. Flera föreslog även att prata med markägare och skogsstjänstemän för att få en bättre bild av områdets fodersituation. Förslagen för att vända trenden var att få en bättre ståndortsanpassning, för påverkan på lång sikt, men även öka avskjutningen av allt klövvilt

för att kunna påverka på kort sikt och öka möjligheterna för RASE att bli trädbildande. Det fanns även förslag om att vara mer "slarvig" vid röjning och därigenom få mer foder. Frågan belyst för många hur förvaltningsgrupperna även måste se mer till påverkan av övrigt klövvilts påverkan på älgstammen och dess förvaltning.

ÖVRIGT

De flesta deltagare har goda kunskaper om åtgärder och möjligheter inom älgförvaltningen. De vet oftast hur det ska aggera i de olika situationer som de ställs inför. Däremot så upplever många förvaltningsgrupper att det är svårt att genomföra de åtgärder de föreslår. En synpunkt är att de inte alltid fått stöd från länsstyrelsen eller viltförvaltningsdelegationen i sitt arbete, och har svårt att få stöd för sina åtgärder. Flera deltagare har påpekat att många av dessa situationer och problem skulle kunnat undvikas, om skötselområdena hade haft mer kunskap och information om förvaltningens system och funktion. En synpunkt från flera deltagare var att de många gånger får lägga en hel del tid på att informera och förklara om hur skötselplaner ska fyllas i, hur beräkningar ska genomföras samt ofta får ställa frågor om hur skötselplanerna är framtagna och motiveras.

De flesta deltagare har varit mycket positiva till upplägget och möjligheten att få höra andras synpunkter och funderingar. Det som verkar ha varit mest givande har varit då vi har haft deltagare från olika län som fått diskutera sina olika sätt att arbeta.